

Civilutskottets yttrande 2018/19:CU3y

Manipulation av vägmätare i fordon

Till trafikutskottet

Trafikutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 7 maj 2019 att ge civilutskottet tillfälle att senast den 16 maj 2019 yttra sig över ett förslag till utskottsinitiativ om manipulation av vägmätare i fordon. Förslaget innebär att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen dels om att den skyndsamt bör vidta lämpliga åtgärder för att kriminalisera sådan manipulation av vägmätare som sker i syfte att sänka eller felaktigt ange uppgiften om fordonets kilometerställning, dels om att den skyndsamt bör vidta lämpliga åtgärder för att fordonens vägmätare ska kontrolleras mot föregående inrapporterade vägmätarställning vid besiktning och att informationen om tidigare mätarställningar ska redovisas i besiktningensprotokollet.

Civilutskottet konstaterar att det finns köprättsliga regler som kan tillämpas om någon som saknar kännedom om felet köper ett fordon med en felaktig vägmätarställning. Utskottet ser positivt på att det vidtas andra åtgärder som minskar risken för att sådana situationer uppstår. De åtgärder som övervägs av trafikutskottet ligger dock utanför civilutskottets beredningsområde, varför utskottet avstår från att ta ställning till om åtgärderna är lämpliga och effektiva.

Utskottets överväganden

Den köprättsliga regleringen

Köplagen

En vara, t.ex. ett vägfordon, är enligt köplagen (1990:931) att anse som felaktig om den avviker från vad som har avtalats i fråga om bl.a. kvalitet eller andra egenskaper eller från vad köparen med fog kunnat förutsätta (17 §). Varan är också att anse som felaktig om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet, och som kan antas ha inverkat på köpet (18 §). Om varan har sålts i befintligt skick eller med ett liknande allmänt förbehåll, ska den anses felaktig bl.a. om säljaren har underlåtit att upplysa köparen om ett väsentligt förhållande rörande varans egenskaper som säljaren måste antas ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten att upplysa kan antas ha inverkat på köpet. En vara som har sålts i befintligt skick ska också anses felaktig om den är i väsentligt sämre skick än köparen med hänsyn till pris och övriga omständigheter med fog hade kunnat förutsätta (19 §).

En köpare har inte enligt köplagen någon allmän skyldighet att undersöka den köpta varan med avseende på eventuella fel. Har köparen faktiskt undersökt varan, får köparen däremot inte som fel åberopa vad han eller hon borde ha märkt vid undersökningen, om inte säljaren har handlat i strid mot tro och heder (20 §). Vid bedömningen av vad köparen borde ha märkt ska det beaktas hur omfattande undersökningen varit och vilka praktiska möjligheter köparen med hänsyn till sina kunskaper och erfarenheter haft att vid sin undersökning upptäcka felet i fråga.

Om varan är felaktig får köparen enligt köplagen kräva avhjälpande eller omleverans. Om avhjälpande eller omleverans inte sker inom skälig tid eller inte kommer i fråga, kan köparen kräva prisavdrag eller häva köpet. Under vissa förhållanden finns också en rätt till ersättning för den skada som köparen lider genom att varan är felaktig (skadestånd). Köparen har också rätt att hålla inne betalningen för varan till den del det motsvarar köparens krav på grund av felet (34–40 och 42 §§).

Konsumentköplagen

Om den som säljer varan är näringsidkare och den som köper varan är konsument tillämpas i stället konsumentköplagen (1990:932). Bestämmelserna om fel och påföljder vid fel i konsumentköplagen är i grunden desamma som motsvarande bestämmelser i köplagen. Konsumentköplagen är dock till största delen tvingande till konsumentens fördel, dvs. parterna kan inte med bindande verkan avtala om sämre villkor för

konsumenten än vad som framgår av lagen (3 §). Konsumentköplagens bestämmelser om fel är också i vissa avseenden mer förmånliga för köparen (konsumenten) än motsvarande bestämmelser i köplagen. Exempelvis ska varan enligt konsumentköplagen anses felaktig inte bara om den avviker från den beskrivning som säljaren har lämnat utan också om säljaren har underlåtit att upplysa om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som säljaren borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten att upplysa kan antas ha inverkat på köpet (16 § tredje stycket 2). Bestämmelsen innebär en skyldighet för säljaren att upplysa även om mindre viktiga fel och brister. Om varan har sålts i befintligt skick eller med ett annat liknande allmänt förbehåll, räcker det enligt konsumentköplagen att den är i sämre skick än vad köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta för att varan ska anses felaktig (17 §). Något krav på att skicket ska vara väsentligt sämre än vad köparen kunnat förutsätta uppställs alltså inte i konsumentköplagen i sistnämnda situation.

I konsumentköplagen föreskrivs ingen plikt för köparen att undersöka varan före köpet. Om köparen trots detta undersöker varan har det ansetts att han eller hon inte kan åberopa som fel sådant som han eller hon då upptäckt och förstått betydelsen av.

Om varan är felaktig får köparen enligt konsumentköplagen kräva avhjälpande eller omleverans. Om avhjälpande eller omleverans inte sker eller inte kommer i fråga, får köparen kräva prisavdrag eller häva köpet. Köparen kan ha rätt till ersättning för vad det kostar att avhjälpa felet och även skadestånd. Köparen kan också hålla inne betalningen till den del det krävs som säkerhet för hans eller hennes krav på grund av felet (25–31 §§).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det finns köprättsliga regler som kan tillämpas i situationer när någon som saknar kännedom om felet köper ett fordon där vägmätaren tidigare har manipulerats så att den visar en kortare total körsträcka för fordonet än den faktiska körsträckan. Som utgångspunkt föreligger i sådana fall ett fel som ger köparen rätt till de påföljder som anges i köplagen eller konsumentköplagen, bl.a. prisavdrag eller hävning av köpet.

I straffrättsligt hänseende kan ett uppsåtligt vilseledande medföra att säljaren döms för bedrägeri.

Utskottet ser positivt på åtgärder utanför den köprättsliga regleringen som leder till en minskad risk för att någon som saknar kännedom om felet köper ett fordon där vägmätaren har manipulerats. De åtgärder som nu övervägs av trafikutskottet ligger dock utanför civilutskottets beredningsområde. Utskottet avstår därför från att ta ställning till om åtgärderna är lämpliga och effektiva för att minska nämnda risk.

Stockholm den 16 maj 2019

På civilutskottets vägnar

Emma Hult

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Hult (MP), Larry Söder (KD), Johan Löfstrand (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Momodou Malcolm Jallow (V), Lars Beckman (M), Sanne Lennström (S), Joakim Järrebring (S), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M), Charlotte Quensel (SD) och Henrik Edin (L).

Särskilt yttrande (M, KD)

Larry Söder (KD), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M) anför:

Som utskottet konstaterar i sitt ställningstagande ligger de åtgärder som övervägs av trafikutskottet utanför civilutskottets beredningsområde.

Vi anser att utskottet inte bör yttra sig till andra utskott i frågor som ligger utanför utskottets beredningsområde och att detta är en princip som har tillämpats av utskottet. Vi framförde denna uppfattning när frågan om ett eventuellt yttrande till trafikutskottet bereddes.

Utskottets majoritet har beslutat att utskottet ska yttra sig i ärendet. Vi har inte någon annan uppfattning än övriga ledamöter när det gäller innehållet i yttrandet. Vi framför därför vår uppfattning att utskottet inte borde ha yttrat sig i detta ärende i ett särskilt yttrande.